

KOMUNIKAT PRASOWY nr 36/23

Luksemburg, 16 lutego 2023 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-520/21 | Bank M. (Skutki uznania umowy za nieważną)

Rzecznik generalny Anthony Michael Collins: po uznaniu umowy kredytu hipotecznego za nieważną ze względu na nieuczciwe warunki konsumenci mogą dochodzić względem banków roszczeń wykraczających poza zwrot świadczeń pieniężnych; banki nie mają tego prawa

Do sądów krajowych należy ustalenie, w oparciu o prawo krajowe, czy konsumenci mają prawo dochodzić tego rodzaju roszczeń oraz, jeżeli tak jest, rozstrzygnięcie o ich zasadności

W 2008 r. A.S. i jego małżonka, E.S. zawarli z Bankiem M. umowę kredytu hipotecznego na budowę domu. Kwotę kredytu wyrażono i wypłacono w PLN, przy czym – podobnie jak w przypadku tysięcy innych kredytów hipotecznych udzielonych konsumentom w Polsce od początku pierwszej dekady XX wieku – kwota ta była indeksowana do franka szwajcarskiego (CHF). Miesięczne raty kredytu miały być spłacane w PLN po przeliczeniu zgodnie z kursem sprzedaży CHF opublikowanym w tabeli kursów wymiany Banku M. obowiązującej w dniu wymagalności każdej miesięcznej raty kredytu.

Uznając, że umowa kredytu hipotecznego, o której mowa zawiera nieuczciwe warunki powodujące, iż jest ona nieważna w całości w świetle polskiego prawa, A.S. wytoczył powództwo przeciwko Bankowi M. przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie (Polska, zwanym dalej „sądem odsyłającym”). Podniósł on, że Bank M. otrzymał miesięczne raty kredytu bez żadnej ustawowej lub umownej podstawy i uzyskał w związku z tym korzyść. Zażądał od Banku M. zapłaty należności z tytułu bezumownego korzystania z pieniędzy, utraty okazji osiągnięcia korzyści wskutek czasowego uniemożliwienia korzystania z pieniędzy oraz spadku siły nabywczej pieniędzy, które przekazał bankowi.

Sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy dyrektywa 93/13¹, a także zasady skuteczności, pewności prawa i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie wykładni przepisów krajowych, zgodnie z którą w przypadku uznania, że umowa kredytu zawarta przez konsumenta i bank jest nieważna w całości, strony są uprawnione do dochodzenia od siebie roszczeń wykraczających poza zwrot świadczeń pieniężnych, które spełniły na podstawie tej umowy, oraz zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty.

W wydanej dzisiaj opinii rzecznik generalny Anthony Michael Collins przypomniał, że dyrektywa 93/13 nie określa, jakie są skutki stwierdzenia, że umowa konsumencka staje się prawnie nieistniejąca po usunięciu z niej nieuczciwych warunków. **Skutki te są określane przez państwa członkowskie na podstawie ich prawa krajowego w sposób zgodny z prawem Unii.** (44)

W odniesieniu do roszczeń konsumenta względem banku, rzecznik generalny Collins przyjął, że **dyrektywa 93/13**

¹ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, 21.4.1993 r. s. 29-34 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 288; sprostowanie Dz.U. 2020, L 359, s. 21.)

nie stoi na przeszkodzie przepisom prawa krajowego ani orzecznictwu krajowemu, w którym dokonuje się ich wykładni, na podstawie których konsumentowi ułatwia się dochodzenie roszczeń wykraczających poza zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych na podstawie nieważnej umowy kredytu hipotecznego, oraz zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty. Jednak do sądu odsyłającego należy ustalenie, w świetle prawa krajowego, czy konsumenci mają prawo dochodzić tego rodzaju roszczeń, oraz, jeżeli tak jest, rozstrzygnięcie o ich zasadności.

Rozwiązanie to znajduje uzasadnienie w celu dyrektywy 93/13, jakim jest przyznanie konsumentom wysokiego poziomu ochrony. Uznany za nieuczciwy warunek umowny nie wywołuje skutków wobec konsumenta w związku z czym należy przywrócić sytuację faktyczną i prawną konsumenta, w jakiej znajdowałby się on, gdyby pierwotnie ów warunek nie był zawarty w umowie. Zdaniem rzecznika generalnego, możliwość dochodzenia szerszego zakresu roszczeń może zachęcać konsumentów do wykonywania praw przysługujących im na podstawie dyrektywy 93/13, a jednocześnie zniechęcać banki do włączania do swoich umów nieuczciwych warunków.

W odniesieniu do możliwości dochodzenia przez bank roszczeń o podobnym charakterze przeciwko konsumentom, rzecznik generalny Collins jest przeciwnego zdania. Zaproponował, by Trybunał orzekł, że **bank nie może dochodzić względem konsumenta roszczeń wykraczających poza zwrot przekazanego kapitału kredytu i zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty.**

W uzasadnieniu rzecznik generalny Collins wskazał, że uznanie umowy kredytu hipotecznego za nieważną stanowi konsekwencję zamieszczenia w tej umowie nieuczciwych warunków przez bank. Przedsiębiorca nie może czerpać korzyści gospodarczych z sytuacji powstałej na skutek własnego bezprawnego działania. **Ponadto bank nie byłby zniechęcony do stosowania nieuczciwych warunków w umowach kredytu zawieranych z konsumentami, jeżeli, pomimo uznania tych umów za nieważne, mógłby pobierać od konsumentów rynkowe wynagrodzenie za korzystanie z kapitału kredytu. W takiej sytuacji mogłoby się nawet okazać, że narzucanie konsumentom nieuczciwych warunków byłoby dla banku opłacalne.**

Rzecznik generalny Collins zwrócił ponadto uwagę, że kredytobiorcy, przed podjęciem decyzji, czy w ich interesie leży podniesienie, że w umowach kredytu zawarto nieuczciwe warunki, w zasadzie nie są w stanie określić kwoty, jakiej może się od nich domagać bank. Biorąc pod uwagę złożony i uznaniowy charakter kryteriów stosowanych przez banki przy obliczaniu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału kredytu oraz z reguły natychmiastową wymagalność żądanych kwot, konsumenci mogą być tym bardziej zniechęceni do wykonywania praw przyznanych im w dyrektywie 93/13. Taka sytuacja pozbawiłaby dyrektywę 93/13 jej skuteczności (effet utile) i doprowadziła do rezultatu niezgodnego z przyświecającymi jej celami.

Rzecznik generalny Collins stwierdził wreszcie, że argument dotyczący stabilności rynków finansowych w Polsce jest pozbawiony znaczenia w kontekście wykładni dyrektywy 93/13, której celem jest przede wszystkim ochrona interesów konsumentów. **Banki, jako podmioty utworzone na podstawie prawa, są zobowiązane prowadzić swoje sprawy w sposób zapewniający przestrzeganie wszystkich jego przepisów.**

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału.

Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Jarosław Zasada ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.

Pozostańmy w kontakcie!

